גלגול הקדש פוטר *דתנן *המקדיש עיסתה עד שלא גלגלה ופדאה חייבת, משגלגלה ופדאה חייבת, הקדישה עד שלא גלגלה ונגלגלה הגזבר ואחר כך פדאה פטורה שבשעת חובתה היתה פטורה. בעי רבא **גלגול עובד כוכבים** מאי מיתנא תנן *גר שנתגייר והיתה לו עיסה נעשית עד שלא נתגייר פטור, משנתגייר חייב, ספק חייב. הא מאן קתני לה דברי הכל היא ואפי' רבי מאיר ורבי יהודה דקמודו בי התם פטרי הכא. התם הוא דכתיב [א] דגנך דגנך יתירא הוי מיעוט אחר מיעוט ואין *מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אפילו עובדי כוכבים אבל הכא תרי זימני עריסותיכם כתיב חד עריסותיכם [ג] כדי *עיסתכם וחד עריסותיכם ולא עיסת עובדי כוכבים [ג] ולא עיסת הקדש או דלמא רבי יוסי ורבי שמעון קתני לה דקא פטרי אבל רבי מאיר ורבי יהודה גמרי ראשית ראשית מתרומה. אמר רבא יהא רעוא *דאחויה בחלמא, הדר אמר רבא מאן דאמר *מירוח העובד כוכבים פוטר, גלגול העובד כוכבים פוטר, מאן דאמר מירוח העובד כוכבים אינו פוטר, גלגול העובד כוכבים אינו פוטר. איתיביה רב פפא לרבא *עובד כוכבים שהפריש פטר חמור וחלה מודיעים אותו שהוא פטור וחלתו נאכלת לזרים, ופטר חמור גוזז ועובד בו, הא תרומתו אסורה והא האי תנא דאמר מירוח העובד כוכבים אינו פוטר וגלגול עובד כוכבים פוטר. ועוד איתיביה רבינא לרבא *חלת עובד כוכבים בארץ, ותרומתו בחוצה לארץ מודיעין אותו שהוא פטור חלתו נאכלת לזרים ותרומתו אינה מדמעת, הא תרומתו בארץ אסורה ומדמעת והא האי תנא דאמר מירוח העובד כוכבים אינו פוטר גלגול העובד כוכבים פוטר. *מדרבנן גזירה משום בעלי כיסים

אי

גלגול הקדש · לענין חלה : פוטר · מן החלה אם נתגלגלה עיסה ביד הקדש ואחר כך נפדית : ודלמא ד] חייבת · דביד הדיוט נתגלגלה : שבשעת חובתה · היינו גלגול : פטור · מן החלה הואיל ובהיותו עובד כוכבים נתגלגלה : ספק · אם משנתגייר גלגלה או בהיותו עובד כוכבים גלגלה : חייב · דלחומרא אזלינן והשתא מיבעי ליה ה] לגבי גלגול עובד כוכבים פוטר מאן קתני לה : ואפי' ר"מ ורבי יהודה דפליגי התם · גבי מירוח מי פטרי הכא : ו] התם · היינו טעמא ז] דמירוח עובד כוכבים אינו פוטר משום דהני דגנך ח] כתיבי דכתיב (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וכתיב (שם יד) ואכלת לפני וגו' מעשר דגנך וכתיב (שם יח) ראשית דגנך חד למילף דיגונך ולא דיגון הקדש ט] מירוח הקדש (א) פוטר לגבי הכי דגנך למעוטי דיגון עובד כוכבים הוה דיגון עובד כוכבים מיעוט אחר מיעוט דהכי קרא ממעטי ליה : ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות · דיגון עובד כוכבים דחייב ואי קשיא מאי חזית דמרבית לדיגון עובד כוכבים רבי י] להקדש מרין מסתברא יא] עובד כוכבים הוה ליה לרבויי שכן נאכל בלא פדיון כגל ישראל : עריסותיכם · דראשית דגנך (שם) ראשית עריסותיכם (במדבר טו) מה להלן מירוח עובד כוכבים לא פטר דמרבינן לה ממיעוט אחר מיעוט אף גלגול עובד כוכבים אינו פוטר : שהפריש פטר חמור · שהפריש טלה לפדיון פטר חמור שנולד לו בהיותו עובד כוכבי' וחלה מעיסה שנתגלגלה בהיותו עובד כוכבים : הא תרומתו אסורה · דמירוחו אינו פוטר כדמרבינן לעיל ממיעוט אחר מיעוט : חלת עובד כוכבים בארץ · כלומר אפילו מתבואה הגדילה בארץ : ותרומתו · מתבואת חוצה לארץ דאפי' גבי ישראל לא הויא אלא מדרבנן : [הא תרומתו בארץ] · יב] כלומר מכלל דתרומתו בארץ מדמעת דמירוח עובד כוכבים אינו פוטר אע"ג דגלגול פוטר מחלה וקשיא לרבא דאמר מאן דמחייב בתרומה מחייב בחלה : מדרבנן · כלומר לעולם הא דקתני גבי חלה גלגול פוטר הך תנא הוא דפטרי לעיל במירוח והא יג] דקתני (ב) לעיל מחוקיא הא תרומתו אסורה, מדרבנן הוא דאסור : גזירה משום בעלי כיסין · עשירים שלוקחין תבואה יד] מחמרים ללוקח מן העובד כוכבים שלא יעשר דמירוח עובד כוכבים פוטר אתי למימר נמי לוקח מחמר ישראל פוטר לכך גזרו משום בעלי כיסין שיש להן קרקעות הרבה וחסים על רוב מעשרות טו] ויקנום לעובדי כוכבים וימרחום עובדי כוכבים ומפקע ליה ממעשר :

אף בנות כותים נדות מעריסתן בו ביום גזרו והא דבנות כותים מוקמינן במס' נדה (דף לג:) כרבי מאיר דאמר גירי אמת הן ומשום דלא דרשי לאשה ולאשה לרבות קטנה בת יום אחד ור"ל דעל כרחך אפי' למאן דאמר גירי אריות הן אית ליה נמי הכא גזירה והכא סבא מודו בשמונה עשר דבר ואפ"ה דבנות עובדי כוכבים לא גזרו מעריסתן אלא בת שלש דחזיא לביאה כמו בתינוק עובד כוכבים בן תשע שנים ויום אחד כדאיתא בפרק אין מעמידין (ע"ז דף לו:) שגזרו על כותים שלא יתעסקו בהם משום דדמו קצת לישראל ונהגין במצות במקצת ולכך חשיבי שתי גזירות ואלו שום ואפי' למאן דבעי למימר מעיקרא בן יום אחד חשיבי שתי גזירות משום דאי הוו גזרו אעובדי כוכבים לא הוה ידעינן כותים לפי שאין הכותים אדוקים כעובדי כוכבים ואי הוו גזרו אכותים הוה אמינא משום דדמו לישראל מחמירין לאפרושי טפי והא דרחוק לה בנדה כר"מ משום סיפא דקתני והכותים מטמאים משכב תחתון כעליון לפי שהם בועלי נדות והא דקאמר רבי יוסי בגמ' (שם דף לג:) מעשה היה והטבילום קודם נתנה לא משום דטמאים משום נדות אלא משום דלא ליהוי כי אוכלא ומיסתלא אי הוו גזרי דליהוי טמאה ולא הויא ולר"מ הכי פי' מ"מ דבר זה בכל הוכחא הכי דינא והאיש מדאורייתא דהא רבי מאיר קיים למישנא ו"ל דמישנא דלא שכיח הא והוי כמו מישנה דמישנה ולא קיים ר"מ : **דכתיב** דגנך דגנך יתירא · פי' בקונטרס דתרי כתיבי חד בראה אגבי וחד בשופטים ונראה דאין צריך דתירושך ויצהרך הוי כמו דגנך ותמי' כמו מיעוט אחר מיעוט כדמוכח בפ' ראשית הגז (חולין קלו:) דממעט רבי אלעאי שותפות מדכתיב צאנך ורבנן מוקמי ליה לשותפות עובד כוכבים ור' אלעאי נפקא ליה מראשית דגנך ורבנן ראשית מפסיק הענין אלמא דאי לאו דאפסיק בראשית הוה אמינא דדגנך קאי אגז צאנך אע"ג דלאו בדידיה כתיב כל שכן דקאי אתירוש ויצהר דבמעשר כתיבי ופירש הקונט' עיקר : **חד** עריסותיכם ולא עיסת עובד כוכבים וחד עריסותיכם ולא עיסת הקדש · לא דק דמעיקרא הוה ליה למעוטי עיסת הקדש דמסתבר טפי ואע"ג דממעטינן נמי עיסת מעשר שני לר"מ בפ' כל שעה (פסחים דף לז:) ובפ' לולב הגזול (סוכה לה: ושם) היינו משום דהוי כעיסת הקדש דסבר ממון גבוה הוא ומיהו קצת קשה דהתם מסיק משום דכתיב תרי זימני עריסותיכם ועוד דריש ליה בפ' ראשית הגז (חולין קלה:) לגבי עיסותיכם פירוש כשיעור עיסת מדבר טז] ומעריסותיכם דריש יז] מדכתבי לאוקמי מעיקרא לרבות של שותפין ושמא סלקא ש"מ ולא"ה דהכא בעי תרי קראי חד לעובד כוכבים וחד להקדש וכן לגבי מירוח כדפירש בקונטרס וכן בפרק שני דבכורות (דף יג:) לגבי אונאה בעי תרי יח] עמיתך חד למעוטי עובד כוכבים וחד למעוטי הקדש ובפ"ק דפסחים (דף ה: ושם) ממעטינן מחד לך של אחרים ושל גבוה וגבי נזקין נמי דרשינן בב"ק (דף לז:) רעהו ולא עובד כוכבים והקדש וי"ל דכיון דגלי לן הכא גבי חלה דהקדש ועובד כוכבים שוין הוא הדין בכל הוכחא והא דמיבעיא לן תרי קראי גבי אונאה שאני התם דס"ד כיון דמוסיף חומש בהקדש כ"ש דלית ביה אונאה ואע"ג דהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל ויש ספרים דגרסי הכא חד כדי עיסותיכם כדדריש בראשית הגז (חולין קלה:) ולא גרסינן ולא עיסת עובד כוכבים ועיסת הקדש ועובד כוכבים מחד קרא נפקא : **עובד** כוכבים שהפריש פטר חמור · פירש בקונטרס שהפריש שה וקשה דאפי' בגל ישראל ליכא משום קדושה דחולין גמורין הוא ותנן בפ' קמא דבכורות (דף ט:) ואם מת נהנין בו אלא הוי בפטר יט] חמור גופיה מיירי כרבי יהודה דתניא בפרק קמא דבכורות (דף ט: ושם) פטר חמור אסור בהנאה דברי ר' יהודה : **ותרומתו** אינה מדמעת · משמע הא תרומה חוצה לארץ דישראל מדמעת והא דאמר בפ' עד כמה (בכורות כז. ושם) גבי תרומת חוצה לארץ מבטלה ברוב רבה מבטל לה ברוב ואכיל לה (איירי) בימי טומאתו לא כדברי כ] פרש"י דאם נתבטל ברוב שריא אפי' לזר והכא משמע בהדיא דמדמעת ואסור אלא נקט בימי טומאתו דוקא הוא דשריא דרבה כהן הוה ומדבים עלי קאמר ומיהו חוצה שתי חלות שנוטלין אחת לאור ואחת לכהן כדתנן במסכת חלה פרק בתרא (מ"ח) אם נתערבה אוכלה של כהן אינה מדמעת ושרי אפי' לזר כדשוכח בירושלמי [פ"ד דחלה] דאמר עלה הורה רבי אבהו בגבגרה שהיא צריכה רוב אמר רבי יונה מלמד שהיא עולה בפחות (מאחד) מאחד ואוכה נאסרת [באחד ומאה] א"ר זעירא מתני' אמרה כן אפי' אחד באחד דתניא ואוכלם עם הזר על השולחן ומשמע ליה לפי המסקנא דאפילו אחד באחד שרי ושמא היכא דאוכה חלה שלא של כהן ככר גדול שהתערב אין נהקל כדאמרינן (ביצה דף ג:) גבי את שדרכו [לימנות] דרבי עקיבא מוסיף אף ככרות של בעל הבית והשיבי ולא בבלי ומיהו מדקדקו כל כך דמסיק בירושלמי ואפי' אחד באחד שרי מסתברא דלא שנא : **גזירה** משום בעלי כיסין · תימה דר"ש דפטר לעיל מירוח עובד כוכבים מסקינן הכי דחייב מדרבנן ומדמעת בארץ ותימה דאמרינן בריש פרק שני דקדושין (דף מא:) תרומת עובד כוכבים מדמעת ור"ש פוטר וי"ל דהתם מדאורייתא פליגי א"נ אתוקם הא דפליג ומודה דמדמעת ואם תאמר

לרב

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ח מהל' ביכורים הלכה ו סמג עשין קמ:

כה ב מיי' שם הלכה ב:

כו ג מיי' שם הלכה ט טוש"ע יו"ד סימן של סעיף ד:

כז ד מיי' פ"א מהלכות תרומות הלכה יא טוש"ע יו"ד סימן שלא סעיף ד:

כח ה מיי' פ"ב מהל' ביכורים הלכה יז טוש"ע יו"ד סימן שכב סעיף כב:

חלה פ"ג משנה ו חולין קלד.

צ"ל בת יום אחד

כט ו מיי' פ"ו מהלכות ביכורים הלכה י:

ל ז מיי' פ"ז מהלכות תרומות הלכה טו:

מסורת הש"ס

חלה פ"ג מ"ג

ע"ל והלכות תנאי פ"ג

[יומא סג. וש"נ]

[חולין קלג:]

[ב"מ פח. וש"נ]

תוספתא דבכורות פ"ב

תוספתא דחלה פ"ב

שיטה מקובצת

א) דגנך דגנך יתירא הוי פ"ה [illegible] בפרק השולח יש קנין לפירות לית מדגנך ולא דגן עובד כוכבים הכי מפיק ליה [illegible] כולהו לדרשות דהכא לחייב מירוח העובד כוכבים לאפוקי מירוח הקדש [illegible] אמאי לא אמרינן התם אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות כדאמר הכא לגבי מירוח עובד כוכבים [illegible] [אין] מיעוט אחר מיעוט [אלא] לרבות קנין עובד כוכבים [illegible] מירוח העובד כוכבים [illegible] לפי שגזל שלוש ביד ישראל [illegible] מירוח העובד כוכבים פוטר ואפילו בתבואת ישראל [illegible] [illegible] גלגול העובד כוכבים אינו פוטר [illegible] ישראל [illegible] גבי מירוח כתיב דגנך ולא דיגון עובד כוכבים אבל התם לא כתיב גלגלך ולא גלגול עובד כוכבים עריסותיכם כתיב והכין דעיסה של ישראל חייב בכל ענין בחלה : ב] חייבת כדי עיסתכם וחד עריסותיכם נפקא : ג] עובדי כוכבים וחד עריסותיכם : ד] ופדאה קודם גלגול חייבת בחלה שהרי נתגלגל ביד הדיוט [illegible]

משנתגלגלה משנתגלגלה הקדישה ופדאה חייבת וכו' : ה] ליה מאן קתני לה לומר דגלגול העובדי' : ו] דהתם [illegible] והאמר' דמירוח העובד : ז] [illegible] : ח] דגנך יתירי : ט] דיגון הקדש כלומר : י] רבי להקדש : יא] מסתברא דעובד : יב] תיבת כלומר נמחק : יג] והא דקתני : יד] התבואה מחמר ישראל : טו] מעשרות ויקנום [illegible] נקט [illegible] לעובד כוכבים שהרי מירוח העובד כוכבים פוטר למאן דאית ליה ואפילו בתבואת ישראל כדפי' לעיל תוס' [illegible] : טז] [illegible] ומעריסותיכם דריש ליה : יז] [illegible] : יח] תרי [illegible] : יט] חמור [illegible] [illegible] : כ] כדברי הקונטרס :

רבינו גרשום

להוציא מיד מעשר תורתן משל כל של כל דהוי מן החייב על החייבין ור' יוסי ור' שמעון סברי מירוח העובד כוכבים פוטר · תגלגל עיסת הקדש דפוטר מן החלה נמי דשייך לי דתנן הקדיש עיסה עד שלא גלגלה ופדאה הואיל גלגלה כשהיא חולין או שהקדישה משגלגלה שגלגלה והיתה כשהיא חולין חייבת בחלה : עד שלא גלגלה הקדישה וגלגלה הגזבר כשהוא הקדש שבשעת חובתה פטורה בשעה שהיא ראויה להתחייב בחלה היתה פטורה שהיתה ביד הגזבר עד שלא נתגייר פטור · תגלגל העובד כוכבים פטורה התם היא לענין מירוח דכתיב דגנך דגנך (תירשך) וחלת דגנך כתיבי ראשית דגנך תירשך ויצהרך מעשר דגנך תירשך דבהדך לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך חד למעוטי מירוח הקדש פוטר ותרי למעוטי מרוח עובד כוכבים ותוי מיעוט אחר מיעוט לרבות דאינו פוטר או דלמא ר' יוסי ור' שמעון קתני לה לאו מתני' דגלגול עובד כוכבים פוטר כי היכי דקא פטר נמי מירוח עובד כוכבים אבל ר' מאיר ור' יהודה ילפי ראשית ראשית מתרום ממירוח העובד כוכבים דכתיב ראשית דגנך וכתיב בראשית עריסותיכם מה התם אינו פוטר אף גלגול עובד כוכבים אינו פוטרהו דאודיהו רבא דאחויה בחלמא אי דברי הכל פוטר או לאו הא תרומתו (א) אסורה לזרים תרומה בחוצה לארץ אינה מדמעת דאין צריך להעלותה באחד ומאה אלא מותרת לזרים דאפי' תרומת ישראל בחוצה לארץ מדרבנן היא : לעולם קסבר דמירוח עובד כוכבים נמי פוטר והא דאמר הא תרומה בארץ אסורה מדרבנן היא אסורה גזירה משום בעלי כיסין בני אדם עשירים שלוקחין תבואה מעובדי כוכבים ומישראל הוי אסורה דאי לא דהכין מעובד כוכבים ליפטר דמירוח העובד כוכבים פוטר ומנן דהכין מישראל דחייב במעשר ואמר מעובד כוכבים לקחתי או תבואה שגדלה בשדה יאמר דמעובד כוכבים וקנה כדי לפטור עצמו

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה התם היינו וכו' מירוח הקדש פוטר לאיפוך וכו' הוה כלל דיגון עובד כוכבים : (ב) ד"ה מדרבנן וכו' והא דקתני מחוקיא כצ"ל ותיבת לעיל נמחק :

(א) בהלה ודל"ל הא תרומתו בארץ אסורה לזרים מדקתני דתרומתו בחו"ל וכו' מדרבנן היא מכלל דבארץ אסורה לזרים ·

נושא
גילגול עכו"ם -
הגמ' שואלת
האם דקתני
בקריאתא דגלגול
עכו"ם פוטרת
מהבאת חלה
האם הוא לכו"ע
או רק אליבא
דר' יוסי ורש"
דבעלי תבואה
עכו"ם מאושרות
משום דסבר
דמירות עכו"ם
פוטר

נושא (המשך)
תשובת רבא
שאלה הנ"ל
דהא דקתני
גילגול עכו"ם
פוטר מחלה
אינו לכו"ע
אלא לר' מאן
דסבר מירוח
עכו"ם פוטר
מקנה

קושיות לרבא
"והא האי תנא"